

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Titulus V. De Distinctione Legum ppetitâ ex Distinctione Potestatum
quibus competit illas condere; nempè Sacerdotii, & Imperii, Canones ex
Corpore Juris vel aliundè deprompti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Quod quisque juris in alterum statuerit, ipse eod. jure utatur, *Pragm. Sanctio, de CAUSIS, TIT. II. §. 13. fin.*

TITULUS V.

DE DISTINCTIONE LEGUM *petita ex Distinctione POTESTATUM quibus competit illas condere; nempe Sacerdotii, & Imperii, CANONES ex CORPORE JURIS vel aliunde deprompti.*

I. Mediator Dei & Hominum homo CHRISTUS JESUS, sic actibus propriis & dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discrevit, ut & Christiani Imperatores pro aeterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantum modo rerum Imperialibus legibus uterentur. *DISTINCT. xcvi. Cap. 6. cum ad §. fin. desumitur à NICOLAO I. Refertur idem locus cum Gelasii Canone infra adducendo in Concilio apud S. Macram in Dicecesi . . . Rhemenfi, Ann. 881. Cap. 1. TOM. IX. CONC. p. 337. ubi circa hanc Distinctionem alia notatu digna adjiciuntur.*

II. Ideo Pontifex militans Deo minimè se negotiis secularibus implicare debet, ac vicissim non ille rebus Divinis praesidere, qui est negotiis secularibus implicatus: *ead. DIST. &c. Idem habetur, in eodem Concilio & Canone.*

III. Nova Pedagogorum exactiones sine autoritate & consensu Regum & Principum non sunt imponendae: *de Censib. Cap. Innovamus. LIB. III. DECRETAL. TIT. xxxix. Cap. 4.*

IV. Ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de possessionibus bonorum temporalium judicare. *Qui filii sint legitimi Cap. Causam 2. LIB. IV. DECRETAL. TIT. vii. Cap. 7.*

V. Ecclesia non vult juri Regum detrahere, in rebus quae ad ipsorum judicium pertinent. *ibid.*

VI. Constitutio Laicorum circa res Ecclesiae, seu venditio fundorum Ecclesiasticorum sine legitimo Clericorum consensu, non valet. *de Constitutionibus, Cap. quae Ecclesiarum. LIB. I. DECRETAL. TIT. II. Cap. 7.*

VII. Etiam si talis Constitutio respiciat commodum & favorem Ecclesiarum, nisi fuerit ab Ecclesia approbata, non valet. *ibid. Cap. Ecclesia, seu LIB. I. DECRETAL. TIT. II. Cap. 10. Similes Canones referuntur in Regulis circa Constitutiones, & explicantur.*

VIII. Laicis Ecclesiae praedictum afferentibus Ecclesia vult moderatè autoritate resistere. *De Privilegiis. Cap. sicut colligitur, cum GLOSSA p. 170.*

IX. Sanctae Ecclesiae dogmata non Imperatorum sunt, sed Pontificum, quae tamen debent dogmatifari. Idcirco Ecclesiis praepositi sunt Pontifices à Reipublicae negotiis abstinentes &c. *Epist. GREGORII II. an. 726. ad Leonem Isaurum: CONC. TOM. VII. p. 18. circa medium.*

X. Semper decuit ac bonum Deo visum est totum mundum à duobus Ministris regi optimè, ac gubernari, Sacerdote & Rege scilicet, *Convent. Melod. TIT. XVI. Art. 1. fin. 1579.*

XI. Duo sunt quibus principaliter hic mundus regitur, autoritas sacra Pontificum, & Regalis potestas. *DIST. xcvi. Cap. 10. duo sunt &c.*

XII. Refert inter Pontificis & Principis unctionem quia caput Pontificis chrismate consecratur, brachium verò Principis oleo delinitur, ut ostendatur, quanta sit differentia inter autoritatem Pontificis & Principis potestatem. *De Sacra unctione Cap. unic. LIB. I. DECRETAL. TIT. xv. Cap. un. 2. parte §. unde.*

XIII. Laicorum & Ecclesiae distincta est jurisdictio. *De Privilegiis Cap. sicut colligitur, GLOSSA LIB. V. DECRETAL. TIT. xxxiii. Cap. 2.*

XIV. Lege Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controversis utendum est, praesertim cum inventiantur Evangelicae & Canonicae sanctioni aliquoties obviare, Lex Imperatorum non est supra Legem

Dei sed subter. Imperiali Judicio non possunt Ecclesiastica jura dissolvi. *Cap. 1. DIST. x.*

XV. Constat Ecclesiam peregrinantem duabus praesentialiter Personis gubernari, Sacerdotali scilicet, ac Regali; quatenus autoritate Episcopali atque Imperiali censurà, intrinsicè & extrinsicè circumseptà liberius modum proprium valeat conservare. *Conc. AQUISGR. II. An. 836. post Can. 25. TOM. VII. CONC. p. 1726.*

XVI. Ubi Ecclesiastica potestas deficit, ad saeculares recurratur potestates. *DIST. xvii. Cap. 4. nec licuit, fin. GLOSS. colligit ex his verbis, ne obstinati aliorum perditio esse possint, secundum Canones per saeculares comprimi potestates. De eodem ad Principes Recursu sermo fit, in Can. 19. Can. 11. Quasi. I. eruto ex Conc. CARTHAGIN. III. An. 397. celebrato.*

XVII. Ubi Ecclesia per se proficere non potest, invocandum est auxilium saeculare. *De Clerico excommunicato ministrante. Cap. si quos. fin. GLOSS. colligit verbo, Regis judicio. LIB. V. DECRET. TIT. xxvii. Cap. 2. GONZAL. in hunc locum n. 2. notat id, quod hic dicitur, de recursu ad Regis judicium, desumi ex Conc. VERNENSI C. 9. sub PIPINO An. 755.*

XVIII. STEPHANUS V. *Epistol. I. ad Basilium Imperat. Tom. IX. CONC. p. 366. manus regiae non subicitur Sacerdotalis & Apostolica nostra dignitas; licet enim ipsius Christi imperatoris similitudinem in terris gerat, rerum tamen mundanarum & civilium tantum curam gerere debet.*

XIX. *Epistola HENRICI, Regis Romanorum, ad Gregorium VII. anno 1073. TOM. X. CONC. p. 29. regnum & Sacerdotium ut in Christo ritè administrata subsistant, vicaria sui ope semper indigent.*

XX. *Conc. PARIS. VI. Cap. 3. An. 829. TOM. VII. CONC. p. 1599. post relatum locum Gelasii supra laudatum, addit ex S. Fulgentio, quantum pertinet, inquit, ad hujus temporis vitam, in Ecclesia, nemo Pontifice potior, ac in saeculo, Christiano imperatore nemo celsior invenitur.*

XXI. *Conc. AQUISGR. II. An. 836. praefat. loquens de Ludovico Pio, haec de potestate Principis circa res Ecclesiasticas, habet: Cœpisset secundum ardentissimam circa divinum cultum sibi cœlitus inspiratam voluntatem, multa congrua & necessaria de emendatione sanctae Ecclesiae . . . solerter ac curiosè pertrahere, supponens utramque potestatem, spirituale & temporalem mutuo auxilio egere, praecipit ut sese invicem adjuvent. Conc. CABILLON. II. An. 813. Can. 20. CONC. TOM. VII. p. 1276.*

XXII. *Epistola GREGORII IV. ad Episcopos Franciae. TOM. VII. CONC. Append. p. 1870. fusè explicat quid debeant Regi, quid Pontifici.*

XXIII. Ad firmamentum Cœli, hoc est Universalis Ecclesiae, fecit Deus duo magna luminaria, id est, duas instituit dignitates, quae sunt Pontificalis autoritas, & Regalis potestas. *De Majorit. & Obed. Cap. solita §. 5. praeterea LIB. I. DECRETAL. TIT. xxxiii. 6.*

Illae potestates quae praestantur diebus, id est, spiritualibus, major est: quae verò carnalibus, minor. *ibid.*

XXIV. Noli te gravare, Imperator, ut putes te in ea quae divina sunt Imperiale aliquod jus habere: *Caus. xxiii. Quasi. 8. Cap. 21. §. 4. Divus Ambrosius prius dixerat, quae divina sunt imperatoriae potestati non esse subiecta.*

XXV. Sacerdotium Imperii sanctificatio est, & Constitutio; & Imperium Sacerdotii fortitudo, & firmamentum; de quibus sapiens quidam Princeps & in Sanctis Regibus beatissimus . . . ait: „maximum donum Deus hominibus praestitit, Sacerdotium & Imperium, illud quidem adornans & regens, caelestia, hoc verò gubernans legibus justis terrestria. *In Epistol. Episcoporum & Presbyterorum Orientis, TARASIO, Patriarchae Constantinopolitano, Actione III. Concilii NICOEN. II. p. 170.*

XXVI. Concilium TROSLIANUM Anni 909. Cap. 2. Tom. IX. CONC. pag. 524. fusè agit de distinctione utriusque Potestatis, eximia loca Patrum & Pontificum de illa referens.

XXVII. Imperiali Judicio non possunt Ecclesiastica Jura dissolvi. DIST. X. Cap. 1. lege §. 1.

XXVIII. Lege Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis Controversiis utendum est. *ibid.* Cap. 1. lege *init.*

XXIX. Occurrunt rarò Ecclesiasticæ causæ tales, quæ non possint statutis Canonicis expediri. *De Privilegiis. Cap. Super Specula. LIB. V. DECRETAL. TIT. XXXIII. Cap. 28.*

XXX. Res humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad Divinam Confessionem pertinent, & Regia & Sacerdotalis defendat autoritas: CAUS. XXIII. *Quæst. 5. Cap. 21. res.*

XXXI. Imperium suis administrationibus debet esse contentum, non usurpare, quæ Sacerdotibus Domini solùm conveniunt: DIST. X. Cap. 5. *Imperium.*

XXXII. Si Imperatores in errore sunt, pro errore suo contra veritatem leges dant, per quas justii probantur, & coronantur, non faciendo quod illi jubent, quia Deus prohibet. CAUS. XI. *Quæst. 3. Cap. 98. Imperatores init.*

Quando autem Imperatores veritatem tenent, pro ipsâ contra errorem jubent; quod quisquis contempserit, ipse sibi judicium acquirit. *ibid.*

XXXIII. Licet cum aliquo dispensetur à Papa quoad actus spirituales; non tamen intelligitur cum eo dispensatum, quoad actus sæculares. *Qui filii sint legitimi. Cap. per venerabilem. Init. colligitur, LIB. IV. DECRETAL. TIT. XVII. Cap. 13.*

XXXIV. Sacrorum statuta Canonum, Principum Constitutionibus adjvantur. *De novi operis nuntiatione. Cap. intelleximus. §. quia verò. init. LIB. V. DECRETAL. TIT. XXXII. Cap. 1.*

Leges non dedignantur sacros Canones imitari. *ibid.*

XXXV. Principes sæculi nonnunquam intrâ Ecclesiam potestatis adepta culmina tenent, ut per eandem potestatem Disciplinam Ecclesiasticam muniant. CAUS. XXIII. *Quæst. 5. Cap. 20. init. Regnum aliquod.*

XXXVI. Quantum ad ea quæ jus fori contingit consuetudinibus suis, & institutionibus Regum suorum omnino regi potest, usumque testamentorum rejicere. *De Consuetudine. Cap. ex litteris cris. init. in integ. LIB. I. DECRETAL. TIT. IV. Cap. 2.*

XXXVII. Ad Sacerdotes Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt, pertinere, non ad sæculi potestates. DIST. XXVI. Cap. 11. *si Imperator. JOHANNES VIII. An. circ. 873. Illa discere debent, non docere; in his executiones suas subdere Sacerdotibus, non præferre. ibid.*

XXXVIII. Sicut Romani Pontifices ab injuria Principum cessant, sic ipsi contra Jus Romanorum Pontificum se nequaquam injuriosos ostendant. *De Elect. Cap. venerabilem in int. med. LIB. I. DECRETAL. TIT. VI. Cap. 34.*

XXXIX. Sæculari Domino, sub cujus judicio de hæreditate causa vertitur, relinquitur, ut pro quæstione spirituali, non dimittat, quin causam super hæreditate audiat & decidat; *Qui filii sint legitimi. Cap. labor. §. ideoque, fin. LIB. IV. DECRETAL. TIT. XVII. Cap. 5.*

XL. Quisque Episcoporum, per Regiam auctoritatem Reipublicæ Ministros conveniat, ut si in quibuscumque civili indigerit adjutorio, Reipublicæ Ministris concurrentibus, suum, imò Divinum possit ritè peragere ministerium. *Conc. MELD. An. 845. Cap. 71. Tom. VII. Conc. p. 1841.*

Si in adjutorium vestrum terreni Imperii leges assumendas putatis, non reprehendimus: fecit hoc Paulus, cum adversus injuriosos Civem Romanum se esse testatus est. *Cap. 7. DIST. X.*

TITULUS VI.

De QUALITATE ET MATERIA LEGUM Sæcularium, desumptis ex Officiis Principum erga Subditos, CANONES, ex CORPORE JURIS, aliisque Sacris Monumentis deprompti.

I. REGES & Principes mundi sunt maximè constituti propter latrones, homicidas, raptores, ut & illos damnent, & alios suo timore compescant. CAUS. XXIII. *Quæst. 5. Cap. 39. sunt quadam fin.*

II. Regi ad bonorum laudem, vindictam verò malorum, gladius est commissus. *De Homicidio. Cap. postulasti. LIB. V. DECRETAL. TIT. XII. Cap. 21.*

III. Omnis potestas tribuitur à Domino ad justitiam rectumque judicium exercendum. *In 6. de Homicidio. Cap. porro humani §. cum igitur, post init. LIB. V. TIT. IV. Cap. 1.*

IV. Ipsa jura humana per Imperatores & Reges sæculi Deus distribuit generi humano. DIST. VIII. Cap. 1. *quo jure.*

V. Regi licet in civitate, cui regnat, jubere aliquid, quod nequè antè illum quisquam, nec ipse unquam jussit, & contra societatem civitatis ejus non obtemperatur. DIST. VIII. Cap. 2. *quæ contra. Imò contra societatem non obtemperatur. ibid.*

In potestatibus societatis humanæ major potestas minori ad obediendum præponitur. *ibid. fin.*

VI. Regum officium est proprium, facere Judicium & Justitiam, & liberare de manu calumniatorum vi oppressos, & peregrino, pupilloque, & viduæ, qui facilius opprimuntur à Potentibus, præbere auxilium: CAUS. XXIII. *Quæst. 5. Cap. 23. Regum.*

VII. Administratores sæcularium dignitatum ad Ecclesiarum tuitionem, pupillorum & viduarum protectionem, rapaciumque refranationem constituti esse procul dubio debent. *ibid. Cap. 26. administratores init.*

VIII. Ea quæ divina sunt Imperatoris potestati non sunt subjecta: CAUS. XXIII. *Quæst. 8. Cap. 21. convenior. init.*

IX. Non licet Imperatori vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra divina mandata præsumere, nec quidquam, quod Evangelicis, aut Apostolicis regulis obviet agere: DIST. X. Cap. 2. *non licet.*

X. Rex à regendo dicitur, ut se sub Deo, & bonos cum Deo, puritate cordis, veritate oris, firmitate stabilitatis regat, & pravos à pravitate corrigat, & in rectitudinem dirigat: *Synodus CARISIACA Anni 858. Cap. 5. Tom. VIII. CONC. p. 657. & Cap. 11. p. 662. Cap. 14. pag. 665.*

XI. Omnis Rex Dei habet imaginem: CAUS. XXXIII. *Quæst. 5. Cap. 13. hæc imago post init.*

XII. Rex in coronatione sua jurat & tenetur jura regni sui & honorem coronæ suæ illibita servare. *De Jurejurando. Cap. intellecto. §. quia. LIB. II. DECRETAL. TIT. XXIV. Cap. 33.*

Regi non licet alienationes facere in præjudicium Regni sui. *ibid.*

XIII. Ideò gerere Rempublicam, ut rem familiarem potius augeas, videtur esse damnabile. CAUS. XXII. *Quæst. 3. Cap. 5. Militare.*

XIV. JESUS-CHRISTUS Nazarenus unctus est oleo . . . . præ confortibus suis. Principis unctio à capite ad brachium est translata, ut Princeps ex tunc non ungetur in capite, sed brachio, sive humero, vel in armo, in quibus Principatus congruè designatur; juxta illud quod legitur; factus est principatus super humerum ejus. *De sacra unctio. Cap. unico, Parte tertia circa med. LIB. I. DECRETAL. TIT. XV.*

XV. Imperator habet privilegia suæ potestatis, quæ administrandis legibus publicis divinitus consecutus est, ut ejus beneficiis non ingratus, contra dispo-